

S.H.S.

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-14

SIGNAT. CLVCCCXIII.

Dissert. theol. Vol. 28

einzelu verzettelt 19. II. 1915

I. N. 7.
DUCTUS
VERITATIS,

Ad

*Declarandam incessantem di-
vine gratiae invitationem,*

Dum in via est peccator, respiratque.

SUB PRÆSIDIO

D. PHILIPPI LUDOVICI
HANNEKENII,

Profess. & Consist. Elect. Assessoris
DISPUTATIONE INAUGURALI

AD

IMPETRANDOS HONORES ACADEMICOS
IN THEOLOGIA SUMMOS

In Cathedram producti & defensi

A

DAVIDE ANDR. TEVERLEIN,

Alteburg. Misnico.

Pastor. Primar. Eccles. Caloviensis Inf. Lusat.

& Schol. Inspectore.

Die d. XI. Oct. M DCC.

Recusa.

℥

complet ℥

1775
D U C T U S

V E L L A T U S

AD

D. PHILIPPO LUDOVICI

HANNIKENII
PROFESSORIS
S. THEOLOGICAE
S. PRAESIDIO

D. PHILIPPO LUDOVICI

HANNIKENII

PROFESSORIS

S. THEOLOGICAE

IMPETRANDOS HONORES ACADEMICOS

IN THEOLOGIA SUMMOS

IN CATHEDRA PRAESIDIUM

DAVIDE ANDR. TEVIERLEIN

ALIBI M. S. S.

PASTORIS PRAESIDIUM

IN CATHEDRA

D. M. S. S. M. D. C. C.

ROGAT

31

I. N. J.
PRÆFATIO.

Ucimus veritate revelati ver-
bi in via salutis ; vestigia ejus
serio respicienda sunt , regu-
lis infallibilis profectiois in
coelum praemonstrata , qui-
bus observatis, inoffenso pe-
de, dum peregrinamur hic,
ceu carceribus sanctis immissi deambulemus, vi-
amque propositam feliciter decurramus. *Paulus*
Gal VI. 16. Phil. III, 16. 1. Thess. I, 5. *πληροθεύειν* fi-
dei nostræ juxta veritatis canonem vult directum,
ut ita incedentes non timeamus lapsum. Doctri-
na de gratia Dei circa peccatorem ad plenitudi-
nem eam confidentiæ nostræ maxime pertinet,
quam certis regulis , ceu ductibus non fallentis
veritatis, explicatam, Eph. V, 15. contuebimur,

A

&

§§ (2) §§
& ut vestigia tenendæ fidei, 1. Cor. IV, 16. in ex-
empla Apostolorum Phil. III, 17. omniumque fi-
delium ituri amplectemur. Dirigat nos verbo suo
Spiritus gratiæ per Jesum Christum.

REGULA I.

DEus per intercessionem meritumque proprii
Filii omnium est serio misertus hominum,
peccatorum, expromittentis vadimoni-
um, & abundantissimum redemptionis pretium,
quæ satisfactio plenissima audit, ne quid inter-
pellare posset justitiæ sanctitas adversus peccato-
rem.

Justitia divina non poterat dimittere peccatorem,
qui violata legis sanctitate Deum offenderat creatorem
suum, obnoxium adeo pœnæ & æternæ morti, quam
comminatus præmonstraverat Sanctissimus Legislato-
r Gen. II, 17. Postulante justitia & decernente, ut custode
sanctitatis, Angeli, originis formam domumque proter-
ve relinquentes, in judicium magni diei vinculis æternis
sub caligine absque omni misericordia reservantur,
Epist. Judæ v. 6. Thronos Filii Dei petitus ab apostata
spiritu eam vindictam majestatis requirebat, Es. XIV, 12.
quam toto gratiæ regno Christus ostendit adversus bel-
ligerantem draconem, donec cum sua caterna in æter-
num

num ignem projiciatur. Apoc. XII, 7. Intercedens autem Filius pro seducto homine, vademque se sistens, carne lapsi in se suscepta, legi pro homine satisfacere, sanctitate vitæ & victimali morte recepit. Inde diducta misericordiae ex sinu Patris in hominem viscera, meram gratiam ad reparandum amissæ integritatis bonum, aspiraverunt; ut nullus hominum ad iram nunc constitutus dici possit, sed ad salutem per Dominum Jesum Christum, pro nobis mortuum obtinendam, 1. Thes. V, 9. 10. erga omnem hominem toto gratiæ regno insonat: *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non imputando illis peccata ipsorum, posuitque in nobis sermonem hunc reconciliationis. Igitur nomine Christi legatione fungimur, velut Deo vos precante (quanta hæc misericordiae gratia!) per nos; oramus Christi nomine, reconciliamini Deo; fecit enim eum, qui non nobis peccatum, pro nobis peccatum, ut nos efficieremur justitia Dei in ipso 2. Cor. V, 18. seqq.* Huic regulæ qui adversantur, eamve ignorant, non possunt gratiæ divinæ ad salutem esse compotes; *Judæi, Muhammedani, Ethnici, Naturalistæ, Sociniani, Arminiani, &c.*

REG. II.

INde omnium hominum salutem serio & locupletissima gratia curat, nec quæquam vult perire, sed omnes salvos fieri veritatis agnitione.

Agnitio veritatis, seu fidelis ejus receptio avertit poenam, & donat salutem. Veritas est prædicatio gratiæ salutaris, σωτηρία, quæ apparuit omnibus hominibus Tit. II, 11. 12. quæ omnes vult salvos homines Deus, nec

p̄r̄ire quēquā. Tim. II, 4. seqq. *Unus enim est Deus, & unus Mediator Dei & hominum, Homo Jesus Christus, qui semetipsum dedit pretium redemptionis pro omnibus, ut testimonium hoc suis temporibus propalaretur.* Nec excluditur hic quisquam, cum omnibus sub incredulitate redemptionis gratia offeratur, nec discrimen sit inter Judæum & Gentilem, inter fidelem & infidelem, quod attinet gratiam acquisitæ redemptionis, cum fidelis ab infideli fidei gratia, seu receptione redemptionis gratiosæ distingvatur, Gal. III. 13. *Benedictio Abrahamæ ad Gentes extenditur; neque enim lex data est, quæ posset vivificare; conclusit autē Scriptura omnia sub peccatum incredulitatis, ut omnium miseretur* Rom. V, 21. 22. XI, 32. Lex adeo exclusa est, cum operibus, licet per fidem operantis, à gratia salutari. Ex operibus legis non accipitur Spiritus filiationis, & futuræ hæreditatis, sed per fidem receptæ prædicationis, ἐξ ἀνοῦς πίστεως Gal. III, 2. Conf. Joh. I, 29. III, 16. I. Joh. II, 2. &c.

Respicit regula totum acquisitæ gratiæ ejusque regni tempus, durante propalatione ejus, a prædicato post lapsum parentum semine benedicto, usque ad finem cum mundo finientium seculorum, quo Judex universi, dum adventum eum prænunciat, omnibus & singulis fidem, offert, denunciando omnibus ubique poenitentiam, Act. XVII, 30.

Impingunt hic omnes, qui universalis meriti Christi gratiam faciunt particularem, & qui sanctitati morum adscribunt justitiam salutemque, rejecta prorsus fide a justitiæ coram Deo valentis statu, aut fidei & operum ad justificationem & salutem facta communicatione; *Papistæ, Sociniani, Arminiani, Amyraldistæ, Pietistæ &c.*

Voluntatem eam, curamque certa ordinatio-
ne subsidiorum, quæ media dicuntur Theo-
logis, declaravit, quæ observata salus peccatori
infallibili eventu donaretur.

Gratia ordinationis illius panditur in Ecclesiæ sinu,
prædicatione verbi, administratione Sacramentorum, &
tota *diavolice* Spiritus, in officio ministrantium, & in fide
veritatis obedientiam præstantium. A gratia provi-
dentia universalis est manuductio ad Ecclesiam inqvi-
rendam, sed hætenus operatio salutaris, quæ gratus pec-
cator Deo fiat, et coram eo justus sit, in ea non invenitur,
quæ nos gratis effecit sibi gratos in dilectio Ephes. I, 6. qui spe-
ramus in Christo, audito Evangelio salutis nostræ, vers. 12. 13. Ut
nugatoria sint, & non Christiana, quæ commentus est
pro salute hominum extra cognitionem Christi, solo mi-
sericordiæ divinæ intuitu viventium, *Moses Amyraldus*,
Salmuriensis Professor; de quo videatur *B. Hülsemannus*
noster de *Auxiliis gratiæ* p. 80. seqq. Qualem hypothesin fo-
veria *Pietistis* certum est, qui nuper in Hassia propalam,
in conventu Synodi docuerunt, non necessariam esse
ad tenendam viam salutis disertam de Christo cognitio-
nem: posse enim Christum & absque sui notitia operari
salutem. *Amyraldus* duas faciebat species Christianæ fi-
dei, unam quæ facta sit prædicatione Apostolorum, & E-
vangelii nunciorum, unde nascatur illa fides, quæ dilu-
cide cognoscat Christum Redemptorem, & per quam sit
fiducia de misericordia Dei manifestata in magno illo
Salvatore: Alteram oriri ex intuitu misericordiæ, quæ

A 3

oriatur

oriatur mediante providentia Dei, et credatur sine præcedenti cognitione. Esse enim *gratiam universalem*, destinatam universo generi humano, propter propitiationem Christi pro toto mundo præstitam I. Joh. II, 2. Cui absurdo inspergitur commune id Reformatis, Deum tamen absoluta voluntate, quia sic placeat, nolle omnibus dare eam facultatem, quæ oblata per providentiam possint gratiæ assentiri, adeoque subesse hypothesein, si possit irrogenitus homo eam apprehendere. Quæ nugatoria certe sunt, insana & impia, omnem Christianam fidem evertentia. Nos gratiam salutarem tenemus in Christo agnito, & fideliter recepto; quæ enim fides sine prædicatione? quæ invocatio & salus absque fide? Rom. X. 13. seq. Joh. I. 4. v. 12. seq.

REG. IV.

Voluntas adeo gratiæ est ordinata, in ministerio verbi, & legitimo Sacramentorum usu, quomodo excursus misericordiæ in salutem peccatoris patet, & nisi obstacula ponantur, per fidem applicatur.

Hæc gratia fons est Ecclesiæ, cujus flumine ad finem mundi irrigatur; inde constituta in communionem, inde servanda in singulis membris in salutem. Si obstruatur aliquando malitia Satanae & mundi, carnisque illecebris non sinatur fluere & exundare, nunquam tamen saliens scaturigo desinet, habebitque sitiens semper, unde hauriat, & animam recreet. Joh. IV, 14. I. Cor. X, 4. Ef. LV, 1. II. 13. Verbo omnibus & singulis promissiones

fiones gratiæ offeruntur, Sacramentis autem singulis conferuntur. Hæc sigilla sunt gratiæ, quibus certus debet esse peccator ad se pertinere, quod omnibus aliis promittitur. Si baptizatus es, Christo amictus es, & merito ejus coram Deo conspicuus. Si permanes in statu fidei cum Christo per baptismum consepultus, cum Christo resurges, & hæreditatem æterni Filii, ut cohæres, adibis. Si ore corporis in vera fide particeps factus es, carnis & sanguinis Redemptoris, resurrectionis gloriam, clarificato corpore, & ab omni peccati labe expurgata anima, reportabis Rom. VI, 3. Gal. III, 26. 1. Pet. III. 21. J. h. VI, 35. 54.

Tanta nst sigillorum illorum efficacia, tam prona & verbi & Sacramenti in peccatorem gratia, ut ad dimissam eam, & diu neglectam nunquam reditus denegetur, cui desiderium oritur serium redeundi, quotiescunqve enim repeti possunt Sacramenta, toties non est neganda restitutio pœnitenti, ut porro in sequentibus videbimus.

REG. V.

Verbo legis fit manifestatio peccati, & certo ventura vindicta divina, nisi redemptionis pretium inclinata mente & vera fide assumatur. Dolet igitur peccator ex lege convictus statum suum, & incipit odisse, quem amaverat; compulsus inde damnationis fulmine, Evangelio predicatum monstratumque requirit Redemptorem.

Evangelium certe est mera concio gratiæ; non
Lex,

Lex, quæ iram & meritam pœnam ostendit. Hoc attinet oppido novisse discrimen, ne commutatis invicem officiis naturalibus, seu essentialibus ut iusque, ex Lege Evangelium, aut ex Evangelio faciamus Legem; uti accuratissime *Formula Concordiæ Christianæ* p. 712. *Concio Legis est, quicquid de peccatis nostris, & de ira Dei docet, quomodocunque, aut quandocunq; id fiat; adeo, ut ex Evangelio illustrat, & declarata, incredulitate Evangelio per se ipsam arguat; p. 714. Evangelium vero talis est concio, quæ nihil nisi gratiam, clementiamq; Dei, atque remissionem peccatorum in Christo monstrat & exhibet.* Vidantur ibi, quæ contra *Antinomos & Papistas*, illosque disputantur, qui influxum Evangelii in contritionem derivandum, dicunt esse pœnitentiam salutarem, contra quos disputavimus peculiari dissertatione *de pœnitentia legali & Evangelica*; quod vanum est discrimen, cum veræ pœnitentiæ & salutaris partes sint, *Contritio ex Lege, & fides ex Evangelio.* Videamus autem hic in peccatoris pœnitentia vigilantem, gratiam salutiferam non tantum, ubi *principaliter* talis est, ut est in prædicatione solatiorum Evangelii, verum etiam, ubi *ministerio Legis* & officio alieno utitur, ad compellendum instar pædagogi, seu manuducendum dolentem peccatorem ad Christum. Gal. III, 24. Rom. X, 4. ne agnitione peccatorum desperet, sed satisfactione abundantissima Redemptoris refocilletur, & in spem vitæ æternæ erigatur. Juvat hæc denuo ex aurea nostra *Concordia* illustrare, p. 710. *Hæc duo doctrina Christianæ capita credimus atque profiteamur, usq; ad novissimum diem sedulo convenienti tamen discrimine, in Ecclesia Dei, proponenda atque urgenda esse. Concione enim Legis, ejusque gravissimis comminationibus, in ministerio Novi Testamenti mentes impænitentium hominū perterrefacienda, atq; ad veram peccatorum*

rum

pœna mortis fuit exantlata, ut minæ, cum morte Redemptoris, peccatorem attinentes, evanescerent, & in somnum quietemque dicata mors temporalis etiam eternam averteret.

Et fides est a gratia, qua donamur ut recipiamus, quod Evangelium in Redemptore nobis promittit; ideo *fides veritatis* audit 2. Theff. II, 13. & *fides ex auditu* Rom. X, 17. *Fides in Christum & Christi, unde justitia fidei & fidei imputata, Rom. III. & IV. Gratia salvamur per fidem, Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur Eph. II, 8.9.* Impleto promissionum tempore Filius Dei ex muliere natus Legi se subdidit, quam impleret, non solveret, ut obnoxios Legi redimeret & adoptionem illorum impetraret, Gal. IV, 4. Matth. III, 13. Obedientia igitur Christi & passione pro nobis exantlatâ justitiam obtinemus, seu justificamur, justitia non propria, quæ ex nobis sit, nec quæ sit in operibus nostris, nec quæ nobis ut effectus meriti Christi inhæreat, tanquam bonum aliquod partum, quod efficaciter, vel per substantialem communicationem, ut voluit *Osiander*, vel per effectivam sanctitatem, ut *Papista*, & alii, in nobis operetur. Christus scilicet est justitia nostra per suam obedientiam, cujus imputatione per fidem justificamur, ut Abraham, Rom. IV, 3. 9. 12. Christus a mortuis resurrexit propter justificationem nostram, v. 25. Filius hominis in crucem exaltatus nos trahit ad se, Joh. XII, 32. Esa. LIII, 5. Jer. XXXIII, 6. XXXIII, 16. Consideramus hic *ex merito sanctissima vite Christi*, quo Legi pro nobis satisfecit, ne quis amplius culpa peccatorum sordidatus inveniretur, & *ex merito mortis*, ne quis mortem ullam horreret, *excurrentem in pecca-*

peccatores gratiam, in qua sistitur tota ἐπιταγή & ὁικονομία salutis, quam accuratissime vult Paulus a Timotheo observari, & incessante ministerio omni peccatori proponi, suo ostendens exemplo, qui prius fuisset blasphemus, & persecutor, & calumniator, fidum illum sermonem, & modis omnibus fidei pectore recipiendum condendumque; *Quod Christus Jesus venit in mundum ad salvandos peccatores*; se enim ideo, ut maximum peccatorem esse misericordiam consecutum, ut Jesus Christus in ipso ostenderet omnem longanimitatem, qua adductum redemptumque cupit omnem volentem credere in ipsum ad salutem æternam. In prædicatione divinæ ordinationis Paulus Timothei militiam, ut fidei ministri, fundat declaratque, ne quis tantæ miserationis fidem respuat peccator, ut ad se non pertinentem, nec minister verbi cuiquam desideranti eam præclusam judicet. Videatur totum caput 1. Tim. I, & II. Per eam fidem culpa & pœna deserit peccatorem, nec remanet in hærede vitæ metus mortis, ex morte temporali, ut ex placido somno, in vitam gloriosam evigilaturus 1. Cor. XV. 20. seqq. 2. Cor. V. 1. seqq.

REG. VII.

Conversum a peccato ad justitiam hominem fide in Christum, justum prorsus, & revera habet Deus, nec in judicio suo aliter, quam justificatum respicit.

Vult adeo a peccati reatu liberatum, & tegit in illo quicquid adhuc residet macularum, & quod ante repurgationem animæ corporisque ultimam, per naturæ peccatricis indolem, exercitiumque status fidelis absolutum,

non potest tolli, merito, innocentia, & sanctitate Redemptoris. Quod imaginariam justitiam eam vocant Papistæ, imaginariæ illorum justificationi tribuendum, quæ coram Deo sordidatus pannus est, Esa. LXIV, 6. Luc. XVII, 10. premit inutilitatem servi præstitum opus juxta regulam faciendorum: ubi recte *Vasqvetz; cum humilitas non debeat mendatio foveri, non videtur conveniens medium ad humilitatem comparandam, dicere, servi inutiles sumus quando revera aliquid utilitatis præstamus.* Qui igitur in præstito est inutilis, is non potest dici, debitum expedivisse; & quid in illo est justitiæ apud judicantem accuratissimo examine judicem? Fidei autem per Christum imputata est valens illa coram Deo, perfectissima & absoluta, Rom. III, 22. seqq. quæ gratis justificamur, ejus gratia, per redemptionem Jesu Christi, ut ipse justus est, justificans eum, qui est ex fide Jesu. Remissione enim peccatorum, eorumque obtectione hæc gratia constat, ut ubi peccata non imputantur, non possit non vera justitia imputata, ut propria, valere, Rom. IV, 5. seqq. &c. En gratiæ divitias injustissimum pronunciantis justum, regentisque, ne quid sordium justo imputetur! Nonne confidere jubentur præcellentissimi peccatores in sanctissima justitia sui Redemptoris? Ratio licet, mundus licet, imaginatio sanctitatis legalis licet aliter judicent. Falluntur igitur magno justitiæ veræ damno, *Papistæ, Sociniani, Arminiani, Pietistæ &c.* sanctificationem inhærentem pro justitia coram Deo computantes.

REG. VIII

Justificatum vult Deus a peccatis voluntariis
Jabstinere, in habitans malum subjugare, quod
 tidia-

*tidianas & inevitabiles; invasiones deprecari, ne gratia filiationis elapsus rursus iræ divinæ subji-
ciatur.*

Justificat Deus hominem, ut peccatis veledicat, ne porro ipsi dominantur; sed justitiæ servus factus, & liber a peccatis dominetur eis, Rom. VI, 22. *Liberati a peccato, mancipati autem Deo habent fractum in sanctimoniam, finem autem vitam æternam.* Ratio status justi postulat dominium in peccata; si enim peccatis obediatur, servitus eorum recipitur, & libertas Dei amittitur; *si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; sed si Spiritu actiones corporis mortificetis, vivetis,* Rom. VII, 13. Hæc gratia conservat, tueturque statum justi, ne excidat sibi & Deo. Ad eo mutabilis est status justi, ut nisi compositione vera fidei non conservetur. Et electus potest excidere statu justi, ad quem ante vitæ finem, cujus intuitu electus est, restituitur uti gratia electi regeneratus potest excidere, quoties repetitum statum amissæ gratiæ peccatis præreticis defœdat, ut tandem procrastinatione feriæ repetitionis ad mortem usque æterna vindicta pereat. *Justus, si fiat homicida, non habet in se manentem, quam statu suo possidebat, ut futurus hæres, vitam æternam;* 1. Joh. III, 15. Conf. Rom. XI, 20. seqq. Ezech. XVIII, 24. 1. Tim. I, 19. Ex quibus locis hæc colliguntur Porismata: Ex olea gratiæ salutisque quosdam ramos posse defringi; quosdam ex radice excidi; quosdam rursus inseri. Vanissimæ sunt exceptiones *Reformatorum, Beza, & similium* qui de falsa fidei jactantia illa interpretantur. statuentes veram fidem non posse amitti, nec posse vere justum regeneratumque non esse non electum. Quæ contradictio

gratiam status justi convellit, tum securitatem carnis ingerendo, tum alienando confidentiam status quæ sensu electionis non degustatur, ut illi censent, sed persuasione gratiæ in omnem peccatorem ejusque statum verbo & factis exundante, Rom. VIII, 8. seqq. 38. seqq. Nemo potest nos separare a dilectione Dei, qua ipse nos diligit, nisi nos separemus ipsi, Hebr. X, 38. 1. Cor. IX. vers. ult. 2. Pet. II, 20. 21. &c. Est ergo justi status imperfectus, non imperfectioe justitiæ, qua prorsus justus est coram Deo, sed imperfectioe adhaerentis imbecillitatis, qua mutabilis non est tantum, sed etiam finaliter amissibilis. Ignorant conditionem status, & impie eum describunt, qui necessariam in omni regenitio negant peccatorum confessionem, & gratiam contra gratiam explicant, ut hodie *Anabaptista, Puritani, Pietista*; qui etiam ita valde impingunt in pietatem, quod confidentibus litem movent de veritate poenitentiae, & cum dubia saltim absolute dimittunt, quos declamatoriae suæ sanctitatis judicio non satis sanctos reputant. Hæc hostilis gratiæ praxis publico, proh dolor! exercitio constat.

REG. IX.

Vult porro Deus ad sanctimoniam vocatum, ante omnia cultui divino, publico privatoque operam dare, & exercitio charitatis absque hypocrisi incumbere.

Hic gratia agit ex revelatione Legis divinæ, & utramque tabulum decalographicam in praxin speculumque vitæ homini justo proponit. Non cogit libertatis spiritum Lex divina, sed dirigit. Beati Confessores *Formule*
Cor-

Concordia tertium usum Legis docent esse, ut homines jam renati, quibus tamen omnibus multum adhuc carniū adhaeret, eam ipsam ob causam certam aliquam regulam habeant, ad quam totam suam vitam formare possint & debeant. Carne igitur peccati adhuc circumdati regeniti, licet Spiritu spontaneo libertatis in bona opera ferantur, qui fructus Spiritus, qui Lex Christi & Lex mentis audit Apostolo, tamen experiuntur apud se etiam, ob inhabitantem Adamum veterem, necessariam esse coactionem legalem, ut subjugetur. Ut igitur secundum salutarem hanc doctrinam non est gratia ductus & veritatis, si Lex negetur esse proponenda homini regenito; si privatae devotionis affectu in religionis negotio confingatur cultus, qui aut verbo Dei non est institutus, aut qui, praeter institutum, contra Ecclesiae receptam laudandamque, methodum, ut necessarius; aut ut multum conferens ad pietatis exercitium, ambitioso uberiori profectuum arbitrio introducit, qualis est Pietistarum, extra vocationem suam ordinariam conventus pietatis docendae celebrantium; si Lex jubeatur plus esse urgenda publicis concionibus, quam Evangelii doctrina, cum per hanc detur Spiritus libertatis, Legis verus aemulator; si Legis praedicationi abscribatur sanctitas regeniti, quae vera non est, nisi operata innocentia Christi, in remissione peccatorum; Ita gratia ductus est, cum ex Lege in formati occupamus libero spiritu agere, quae sunt cultus divini, & charitatis exhibendae; cum perfectionem Legis spirituales introspeciendo nil perfectionis & sanctitatis credimus nostris operibus inesse, cum perpetua compunctione cordis peccata nostra, quorum numerum, ut quotidie nos infestantium hostium, non possumus inire, cum tota civitate Sanctorum continuo deprecamur: *Dimitte nobis, Domine,*

mine, debita nostra. Quam gratiæ praxina se amoliuntur Pietistica persuasione, qui regenitos communioni imbecillium sanctorum, (convertat, Deus se excipientem!) ingerunt, deprecatione peccatorum non indigentes. Vid. 1. Joh. I, 8. 9. 10. &c. Aliter omnino Augustinus de Spir. & lit. c. II. Per hoc, quantum mihi videtur, in ea, quæ perficienda est, justitia, multum in hac vita ille profecit, qui quam longe sit a perfectione justitia, proficiendo cognovit. Et de medic. par. c. I. Ad hoc data est Lex, ut superbo infirmitatem suam notam faceret, in firmo pœnitentiam svaderet. Informationem divini cultus Lege postulati necessariam ex Legis tabula prima tenemus, ut in præcepto primo in Jehova Elohim capiamus notitiam objecti, unius essentia, & plurium personarum, numero trium distinctarum; quarum media, quæ Filius æterni Patris, liberationem gentium cum Israeli, totiusque humanitatis ex captivitate Satanæ inferreceptam, educatione populi ex Egypto, nubis columna, futuræ carnis figura, præsignificavit, ut adorandam se sisteret divina majestas, quomodo per fœdus gratiæ in Mediatore adoratori gratiæ aditus tantum pateret. Vid. Ephes. II. 12. seqq 13. seqq. Ita in præcepto secundo, tenemus ab accepta agnitione statim sanctificationem & adorationem privatam, quæ in solitudine nostra, & intra parietes domus, uti & in spiritu mentis interno memores sanctitatis & beneficiorum divinorum, Nomen sanctissimum non nisi cum devotissima religione usurpemus. In tertio tenemus, ut publice profiteamur, coram toto populi cœtu, & una cum illo, quæ domi, & sol, & in spiritu, magnalia Dei celebamus, id unione corporum exhibitori debitum servitutis, ad quod unione spirituum una religionis fide adorandum, & coram toto mundo exaltandum obligamur. Hoc merito audit

dit morale tertii præcepti, a *ceremoniali* Sabbatico oppido distingvendum, ne jugum Legis V. Testamenti Novo inferamus, contra ac vult *Paulus* Coloss. II. & *Servator* ipse, dominatum suum in observatione Sabbathi calumniatoribus opponens; ubi attendenda *Augustana Confessionis* informatio, *Articulo extremo de potestate Ecclesiastica*, per quam sit ordinatio diei dominici, Paschatis, Pentecostes, & similibus feriarum, & rituum. Nam qui judicant *Ecclesie auctoritate*, (ita subjiciunt, ad obligationem conscientis tollendam, ne judicentur necessarii cultus, aut sentiant se peccare, cum sine offensione aliorum illos violant) pro sabbato institutam esse diei dominici observationem, tanquam necessariam, longe errant. Charitatis exercitium petendum est ex tabula secunda, cujus methodum accuratissimam expressit *Apostolus* 1. Tim. I, 5. *Finis revelatae voluntatis παραγγελίας, est charitas ex puro corde & conscientia bona, & fide non simulata.*

REG. X.

IN statu hoc certo filiorum Dei vult omne adversum fortiter superari, nec patientem adversa fatigari, ut desinat aut bene agere, aut malum vincere.

Hic vere militatur, & in his est periculum status, & exploratio boni Christiani. Sed gratia præsto est militanti, juxta promissionem *Servatoris*, Joh. XVI, 33. *Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis; in mundo oppressionem habetis; sed confidite, ὁ ἀποστόλος, ego vici mundum.* Victorem sequentes imposito crucis onere reputant coronam, 2. Tim. IV, 2. 7. 8. Hoc martyrum campo portæ triumph

C

phi

phi æterni aperiuntur, & ad agni nuptias introeunt ex-
carnificationis mundanæ victores.

REG. XI.

Sic ergo confici vult totum vitæ cursum, & in
mortem usque fideliter teneri, (Deus). Tan-
dem hoc fidei statu morientem vult vita donare
æterna, ut totius ordinationis gratiosæ promissus
speratusque finis obtineatur.

Hæc alibi prolixius explicantur; videatur nunc
Apoc. III, 10. seq. *Quoniam servasti sermonem tolerantie
meæ, τῆς ὑπομονῆς µε, ego quoque te liberabo ex tempore ten-
tationis, quod venturu est in orbem universum, ad explo-
randos incolas terræ. Si quis vicerit, dabo ei sedere mecum in
throno meo, ut & ego vici, & sedeo cum Patre meo in throno e-
jus. Conf. Hebr. III, 6. 14. &c.*

REG. XI.

Interea, dum viatoris status durat, multa mi-
seria & peccatorum variorum infestatione,
circumventum, monet, [Deus] hortatur, casti-
gat, ut memor gratiæ, & maximæ promissionis
semet ipse non deserat, & Spiritum inhabitantem
sanctificationis expellat.

Ita caver statui filiationis gratiosissima gratia, ne
dilectus filius desinat esse talis. Circumventus enim ex-
terne & interne, ne deficiat, indiget affatu, ut constans
sit; ideo monet gratia, ut excitatus agat, hortatur, ne
seque-

segnescat, & palmam relinquat adversanti, castigat etiam, si quando in opere remissior offendatur. Conferatur Schola Paulina, Epistolis ad *Timotheum & Titum*, & ad *Hebraeos XII*, i. sqq. Propositus agon nobis constanter est decurrendus. Intueamur in fidei Duce[m] & perfectorem *Jesusum*, qui gaudio, sibi proposito, seposito, pertulit crucem, ignominia eius contempta, & ad dextram throni Dei consedit. Reputemus igitur, quis ille sit, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus sese contradictionem, ne animis deficientes fatiscamus. Nondum ad sanguinem restitistis adversus peccatum decertantes; & obliti est exhortationis, qua vobis, tanquam filiis loquitur. *Fili, mi, ne negligito castigationem Domini, neque deficias animo, eum ab eo argueris &c.* Inanes forent, & nullius usus omnes illæ gratiæ, pro statu filiis conservando, sollicitæ molitiones, si elabi non posset ille, nec, quod tenet bonum, posset amittere. Quæ supra habuimus; jam perteximus continuationem incessantis gratiæ in statu elapsus filii.

REG. XIII.

Quod si fiat, carne spiritum superante, mundi illecebris, & diaboli technis vicentibus, non vult [Deus] statu filiationis dejectum interire, & hostibus in rapina manere,

Hoc fieri, quotidiana testatur experientia, & exempla Sanctorum prolapsorum satis monstrant. Si enim, illa, integerrimis Parentibus primis persuasione Diaboli poterant evenire, qui defectione sua in Satanæ potestatem concedebant, gratia prius habita extorres; multo magis difficultate peccati adhuc constrictis regentis ea

evenire possunt, si auscultare velint carni suæ, & mundi suggestionibus. Habent innatam sibi carnem, habent quotidianum, quod per rationem vocationis suæ, & exhibendum in illo charitatis documentum vitare non possunt, mundi commercium. Intus hic, & extus ignita tela in seductionem evibrantur; Cœterum cum status filiorum Dei non possit esse absque illa sui confidentia, quæ nititur inhabitatione SS. Trinitatis, unione mystica Christi, agitatione Spiritus moventis, suggerentis bonos motus, & intra pectus fidele pro statu conservando suspirantis Joh. XIV, 16. 23. 27. XV, 4. Gal. III, 27. Hebr. III, 14. Joh. XVI, 13. Rom. IX, 11. 14. sq. quæri solet, an habeat Diabolus potestatem suggerendi immedite malos in pectus, & phantasia hominis regeniti cogitationes? Et respondendum esse ex vera status exploratione omnino censemus, ordinarie eam potestatem Satanam non habere; quæ enim esset confidentia status, si eam haberet, quotidie, & sine intermissione exercendam? Rarissime autem & extra ordinem in confusionem Spiritus maligni, & ad firmitudinem fidelis ostendendam, ejusmodi suggestionem posse fieri non negamus, quæ explicavimus uberius Commentariolo quodam de *Turbelis Phantasia*, quo remittimus plura desiderantem. Contingit crebro nihilominus, tentatum tentationibus succumbere. Sed gratia, licet statu ejecta, non cessat eum revocare. Insinuat conversionem tempore opportuno, & revertere vult aversum, eversumque restitui Hebr. III, 7. Psalm. IV, 16. XCV, 8.

REG.

REG. XVII.

INde vario modo, & varia opera succursum
 vult (Deus) averso, & morte nova correpto. U-
 titur opera non tantum ministrantium verbo,
 sed & aliorum fidelium, & revocat ovem deer-
 rantem non semel tantum, sed iterum, sed ter-
 tium, sed quartum, sed quintum; imo semper re-
 vocat, quousque vitam indulget, & civem regni
 tota ordinatione sua & apparatu ad coelestia ten-
 dere jussum, in regno gratiae tolerat.

Loquimur de peccatore in civitate regni ex statu
 gratiae elapso, quoties Deus eum revocet deerrantem
 extra tramitem justitiae, & civitatis Spiritualis carceres;
 Habeatne tempus gratiae certo limite definitum, quo
 praetermisso cesset in aeternum misericordia sapius re-
 pulsa, licet vita indulgeatur? An potius indulgentia vi-
 tae promittat repetitionem gratiae usque ad obitum, de
 termino naturaliter fixo, an per violentiam obveniat?
 Affirmationem quaestionis ultimae per regulam illam
 probamus, nixam veritate misericordiae citra mensuram
 in omnem peccatorem, nullo excepto, perpetim exun-
 dantis, Ez. XII. & XXXIII. Agnus occisus ab origine
 mundi pro singulis incolis ejus, totum gratiae regnum,
 citra temporum discrimen, valore meriti sui ditavit, ut
 ab ejus gratia vitam caperent, quicumque eum vel de-
 mum in fine vitae fideliter reciperent; *Jesus Christus heri,*
hodie, idem & in secula Hebr. XIII, 8. ratione scilicet usus
 Spiritualis, & quoad viam salutis, salutis porta nunquam

clausa. Conf. Joh. I, 9. 29. etiam in agone suspicientes serpentem suspensum morti eripiebantur, Joh. III. 16. sq. Num. XXI, 9. ex morte suscitatur Jesus, etiam spirituali. Conf. Joh. XII, 32 sqq. quæ alibi fusius explicavimus in *meditatione Carolina de termino gratiæ*. Varium, nunquam vocare cessantis gratiæ, modum, glorientis continuo gallinæ instar, expressit *Augustinus in Psalm. CII.* consideratione titulorum gratiæ, quibus affulget peccatoribus Deus; *Miserator & misericors Dominus, longanimus, & multa misericordia.* Quid inquit, tam longanimus? Quid tam multum in misericordia? Peccatur & vivitur; accedunt peccata; augetur vita; blasphematur quotidie, & facit solem suum oriri super bonos & malos. Concessioni vitæ, quæ peccata angentur, conjungit *B. Presul* misericordiæ exortum; uti sol non interit malis suo ordine, nec pluvia cœlitus descendere expectantibus recusat; quid ergo, Deus facit? Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis creatura, vocat impertiendo tempus vivendi; vocat per lectorem, vocat per tractatorem; vocat per intimam cogitationem; vocat per flagellum correptionis; vocat per misericordiam consolationis. Longanimis, & multa misericordia. Sed observa, ne longitudine misericordiæ Dei male utendo, tu tibi thesaurizes, quod ait *Apostolus, iram in die iræ, & revelationis justi judicii.* Cum dies iræ judicialis præsto est, gratiæ haud compos amplius peccator est; deficit misericordiæ thesaurus, cum thesaurus depluit extremæ vindictæ. vid. 2. Thess. I. & II, ubi describitur, quod iudicio æterno digni sint, qui ignorent Deum & Evangelium Jesu Christi, & contempta fide veritatis receperunt mendacium in injustitia. At in regno gratiæ regni thesaurus non prohibetur adituris, ipsorum gratia quotidie aper-

tus.

sus. Esa. XLIII, 25. XLIV, 22. Mich. VII, 18. 1. Joh. II, 1. 2.
 Hebr. IX, 24. Gal. III, 13. &c. Pellicitur peccator pro-
 terve exerrans, ut redeat ad sinum amoris patientissi-
 mum. Misericors Samaritanus susceptum jumento
 semimortuum, & solo desiderio, jam in lucta mortis,
 vix anhelantem, oleo demulcet, & vino recreat; diver-
 sitori eum etiam curatissime commendat. Hoc mise-
 ricordia exemplum in hostes, & mortuis accensendos,
 summe impiorum, exertum a nobis seria imitatione cu-
 pit, se ipsum haud obscure misericordis Samaritani habi-
 tu proponens Jesus noster, qui venit in mundum ut sal-
 varet, quod erat perituum. Habent igitur negotium,
 constitutionibus regni & Regis gratia ita volentibus, re-
 stituendi in gratiam pro civili viatoris: 1. *Omnes homines,*
 qui proximorum classe possunt censer. 2. *Domestici fidei*
 quorum erga singulos copiosa debet esse charitatis de-
 monstratio, ut qui maximi videntur peccatores, cum ma-
 xima tolerantia, intercessione, & inclamatione, ad poe-
 nitentiam perveniant, Gal. VI, 1. 3. *Ministri verbi,* qui legati-
 one Christi funguntur ad reconciliandum Deo peccato-
 rem, verbo, exemplo, opere, 2. Cor. V, 20. sqq. VI, 3. sqq. VII,
 9. sqq. 4. *Tota credentium communitio,* seu Ecclesia vera to-
 tus coetus, qui & supplicatione pro omnibus impiis, & se-
 vera disciplina usu in ejiciendis e gremio suo contuma-
 cibus, & Satanae tradendis, officio defungitur demandat
 to charitatis, ut corrigantur, & reducantur illi, non ut
 pereant. 2. Tim. II, 24. 2. Thess. III 14. Quae praxis Apo-
 stolorum fuit ab Orthodoxis Patribus *Novationis* copio-
 sissime opposita. 5. *Exempla varia vindictae divinae* passim
 in mundo sese offerentia concionantur impiis de rigore
 legis, nisi resipiscant. *Exempla autem beneficiorum inenar-
 rabilium divinorum,* piis & impiis praestitorum, quid aliud
 pro-

proloquuntur, quam Dei gratiam esse querendam, & ab optimo Domino, & patre misericordiarum omnia bona esse speranda. 6. Certe est etiam a gratia Dei, quod peccator intra animam suam *stimulis conscientiae* compungitur; quod memoriam tenet status amissi; quod sui Redemptoris, quod Sacramentorum suae animae bono datorum & usurpatorum non prorsus dememinit; intus & extus est a gratia circumventus indefinenter instante, ut revertatur, dum vitali aura fruitur.

Hanc gratiae curam non evertunt praedicata de hominibus *excæcatio, induratio, sensus reprobis*, cum occupant peccatorem, quae voluntati judicariae adscribuntur, sed secundum permissionem, absque qua nil posset in homine tale fieri, quod in eo agit Diabolus; conf. Act. XIV, 16. XVII, 30. 1. Cor. X, 13. Jac. I, 13. 2. Tim. II, 25. 26. 2. Thess. II, 11. *Trabuntur enim captivi Satanae se addixerunt obsequio, nulli admonitio eos ad mentem sanioresm queat reducere, sed ab uno peccato in aliud labantur, donec in precipitium & voraginem damnationis ruant.* Ita B. Aeg. Hunnius de Juda proditore disserit in c. p. XIII. Job. fol. 329. In permissione autem judicariae voluntatis non cessat omnis gratia, dum regnum est gratiae, non cessare potest gratia, licet exturbata sit illo modo, quo est *status filiationis, uniens, inhabitans, confortans, eustodiens, proxime astans*, unde Deus dicitur *avertisse faciem; esse procul; non amplius esse propitius; miserendo fatigari*. Quae omnia, irarum ostensione, legales sunt comminationes futurae vindictae, nisi correctio inde eveniat, & ita regnum gratiae juvant; Cum autem conjunguntur ipsi ingruenti vindictae, judicariae voluntatis sunt, misericordia prorsus alienata, gloria autem punitionis aeternae se

se manifestante, ut in exemplo Judæ proditoris. Vid. 2. Thess. I, 8. 9. 10. II. sqq. Juvant certe regnum gratiæ judicia illa futuræ vindictæ præmissa, ut Deus hic dicatur a statu gratiæ inhabitantis averfus, & procul absens a peccatore, duris impulsibus revocare, ob receptum pastoralem amorem, exerrantes oves procul disfitis & periculosissimis viis, in latronum, ferarumque speluncis serio investigans, & clangore forti excitans, ut reducantur. Qui jam animam posuit pro ovibus, qui pedum verbi & facti gratiosi, ut sceptrum regni, non ejicit manibus, nonne discursitantem ubique dimittet gratiam ad requirendum gregem, in perditione sua vagabundum? Compendiose hæc expresit B. Dannbauerus in Hodosoph. p. 1267. *Agit divinis Spiritus per conciones legales & Evangelicas, tanquam ministerium Spiritus vivificantis, cujus vis est ζωογονία. Accedit acies concionum legalium, sensus afflictionum. Etiam beneficia sunt arcana incitamenta ad penitentiam. Adde exaggerationes peccati Satanicas in hominis salutem per accidens divinitus versas.*

REG. XVIII.

Qui emanent, multum revocati, sua culpa emanent, refractaria obstinatione omnem revocantis inclamationem fastidientes & proterve respicientes.

Sed & hic dolet amor, cum ingruit, vel denunciata, vel ex improvise, dudum merita, pœna. Inclamat adhuc, cum momentum super est, ad penitentiam recipiendam, vel vitæ beneficiis largissimis contestans, ut in Pharaone & similibus, gratiam se malle & veniam, quam mortem & pœnam irrogare. Ingerit certe animo impiorum gratiosam suam voluntatem, invitamque in immorigeros punitionem, frequenti procrastinatione dilatam, ut experientia historiæ priscae loquitur, & quotidiana. Nec deest realis concio Legis internæ conscientiæ ad sustinendam infalibilem vindictam proposita, nisi contritione cordis excipiatur

D fatis-

satisfactio Redemptoris. Auctor de cardinalibus Christi operibus vere hæc, & stylo africano, eleganter declarat; Filius hominis deputatus est inter impios, quorum alter assumptus, alter reprobatus est; ut daretur exemplum, & forma indissolubilis manens in posterum, quia nec in ultimus Dei clementia pœnitentes excludit, nec ulla hora est, cui compunctio districta occurrit, nec eos, qui in vita sua quocunque articulo temporis veri sunt iudices, iterum judicari, quia cum iudicis & tortoris vices non parcens peccator assumit, semet ipsum persequens, dum confessionem confusione honorat, holocausti huius incensio in conspectu Dei veniam impetrat. Neque enim his in id ipsum iudicat Deus, sed impœnitentes ipse iudicat & damnat, pœnitentes vero, quia à seipso suscipit iudicatos, absolvit, neque iudicio, quod pœnitentia humana severitas protulit, aliquid iustitia celestis apponit. Iudicati sunt Ægyptii, cum in redeuntibus super se maris fluctibus involverentur; iudicati Sodomites, cum sub verbis eorum urbibus flammis sulphureis cremarentur; sed in iisdem subversionibus gementes pœnitentes, temporali pœna non succederet æternalis, sed esset eis pro remedio supplicium, & pro absolutione tormentum, nec contritos corde æternum contereret iudicium. Sic in cruce latro confitens, non tantum indulgentiam meruit, sed Christi familiaris effectus, præmissus est in paradysum, & factus est particeps regni, factus per confessionem collega martyrii. Habent in his exemplis legales confessionari, quod in praxin suam deducant, cum verbis diffidunt confitentium, & vel absolutionem peccatorum sensu ambiguo, & sub voto proferunt, aut ut impœnitentibus, suo iudicio, prorsus negant, quique communionem Sacræ Cœnæ subterfugiunt, ob periculum intermixtorum indigne manducantium, semet omnium dignissimos existimantes, sententia dubio procul a fidei vera justificatione, quæ remissione peccatorum constant, prorsus abhorrente. Nonne sunt interfectores illi gratiæ in peccatores pœnitentiam professos omnes excurrentis? Et nonne Salvator impœnitentem Judam salvari epulo cum fidelibus excepit, ut vel potentia sacri convivii degustata amore convivatoris percelleretur, quem beneficiorum stupendorum memoria ab intento scelere non poterat absterrere. Tantum est gratiam Dei, pro peccatorum salute diu noctuque excubantem, rite considerare. Certe & contumaces qui externo matris spiritualis gremio tolerantur, verbo & vario opere amoris circumit gratia, ut restituat eos in integrum, dum vita hæret, non cessans stimulare. Paulus 1. Cor. X, 29, 30. S. sanctam

Etiam Domini cenam indignis etiam frugiferam ad salutem docet esse, cum morbo corporis infestati resipiscentiam discunt, & animam ab extrema iudicii liberatione. Ergo & indignis potest cœna præberi, tum spe charitatis, quæ indignum non esse autumat, cui præbetur, tum confidentia iudicii castigatorii, indignitatem consequentis.

REG. XIX.

Pœna iudiciaria consequentis voluntatis divina stricte dicta, est ultimi iudicii, & aterna; præsentitur tamen in exemplis, etiam in regno gratiæ punitorum. Et colludit hic gratia suo regno, ad capiendum horrorem suppliciorum, quibus cupit ereptum omnem sui regni implicitum affinemque civem.

Peculiari capite hæc discussi in meditatione, quam dixi Carolinam, quæ inter alia argumenta, ad elidendum termini peremptorii figmentum hoc multum lucis credidi allaturum, si ostendatur, voluntatem consequentem iudiciariam non esse regni gratiæ, sed gloriæ, quæ demum diserta æternaque divisione, piorum & impiorum, qui in regni gratiæ confusa erant multitudo, constabit, quoniam voluntatis antecedentis bonum in regno gratiæ bona fide receperint, quoniam proterve ad finem vitæ repudiaverint; Dan. VII, 18. XII, 2. Esa. LXVI, 14. Malach. III, 18. Præsentitur tamen & in exemplis iræ divinæ, ut se providentia divina manifestat in regno gratiæ iudicium, pœna impiorum incorrigibilium futuram damnationem illorum præ se ferente, Ezech. VII, 27. Exod. XI, 7. videantur exempla superius allata. Hinc largo dignoscitur documento, finiente regno gratiæ demum gratiam, desinere, nondum finiente, non cessare. ut quicquid ex iudiciis consequentis voluntatis participat, aut esse de rigore iudicii extremi, & ferire cum morte ipsa eam perpetientes, aut venire ab animo gratioso Patris cœlestis, qui in communi cum impiis pœna resipiscentibus per eam largitur correctionem. Conf. declaratio regulæ præcedentis.

REG. XX.

Confectarium dictorum hoc certum esto. Cum gratia status fidelis deserit delinquentem, ut cesset in illo iustitia fidei & sanctificatio, non tamen cessat gratia revocans, restitutionem amissa vario modo ingeminans repetensque. Nec datur exceptio, gravissimus licet fuerit, & creberrime relapsus peccator.

D 2

Qvo

Quomodo cessabit in regno gratiæ, pro qua ad finem regni erga omnem dilectum redemptumque populum Rex ipse in gloria sua incessanter intercedit? Hebr. VII, 25. 1. Joh. II, 1. meritum sanguinis victimæ immaculatæ pro omni suo peccatore non tacet intercessione apud reconciliatum Patrem, dum clamare de pœnitentia discipit viator. *B. D. Mullerus Rostochiensis Theologus, ad Deut. XXXIII, 3. in Tränen und Trost-Quelle p. 246. ita differit, wie hat er doch die Leute so lieb, spricht Moses; ich spreche, wie hat er doch die Sünder so lieb! Wie freuet er sich der gute Hirte, der sein Leben hat gegeben für seine Schaaf, wenn sich sein verlobynes Schäflein wiederfinden läßt, wie ist er froh, er der ewige Hirte, wenn sein verlobrer Sohn umkehret, und Busse thut? Darum las dich armer Sünder, durch seine Strengigkeit nicht schrecken, sondern durch den Magnet seiner Freundlichkeit gezogen, komme zu ihm. Er ist noch heute ein solcher Sünder Freund, wie er vormals gewesen ist, du magst gleich mit seinem verlobrnen Sohn, all dem Substantz verzehret, und dem Teuffel die Säu gebütet, gesoffen, gefressen, gebubret, gebublet habet; Du magst gleich mit dem Zöllner ein Ertzschinder und Wucherer; mit der Sünderin eine offenbare Hure; mit Petro ein Gotteslästerey, Flucher, und Verleugner; mit dem Schecher in Rauber und Mörder, in Sodom und Gomorra selbst gewesen seyn: Kehre nur wieder, und komm zu Jesu so wirst du bey ihm finden, was du suchest die Vergebung deiner Sünden. Qua misericordiæ denunciatione non datur licentia peccandi viatori, aut secure vivendi, & pœnitentiam ad extremum differendi, sed veritas gratiæ suo regno conformis prædicatur, non tacito iudicio vindictæ, quod manet proter vos morososque gratiæ contemptores.*

REG. XXI.

Peccator in Spiritum Sanctum vera habitus sui forma consideratus non est amplius civis regni gratiæ, licet externa vitæ commercio inter cives offendatur. Ad quem nec gratiæ prædicatio, nec comminationes futura vindictæ corrigendi status ergo referenda sunt. Nec præter hunc alius peccator ante mortis fatalia peremptorie dici potest a gratiæ exidisse.

Non detrectant Theologi prorsus vocare, aut usurpare terminum peremptorium, qui cessationem gratiosæ invitationis æternam importat; sed gratiæ regno inferendum esse pernegant; quia in regno gratiæ, dum vita viatori durat, non cessat invitatio gratiola, ut sapius jam docuimus. Eximendum igitur existimamus peccatorem in Spiritum S. statui nudi viatoris, cum eo laboret peccato, quod irremissibile docetur sua malitia, & participatio

cipatione status, cui nec in futuris seculis nec in presentibus est
 remissio, id est, cui venia & liberatio non potest esse in tempore
 gratiæ, uti non est in seculo futuro, pœnam æternam patienti-
 bus in gehenna. Quemadmodum ex inferno non est redem-
 ptio, per vindictam æternam; ita ex peccato in Spiritum S.
 nulla liberatio, per rationem status gehennalis. Conferantur
 dicta. Matth. XII, 32. Hebr. VI, 4. X, 18. I. Thess. II, 16. Perit
 igitur peccator in Spiritum Sanctum non per terminum gratiæ
 Peremptorium in statu viatoris, sed per terminum gloriosæ vin-
 dictæ, II. Thess. I, 8. 9. 10. in ipso jam, dum viator reputatur, in-
 choatæ; videantur plura huc pertinentia, in *Meditatione nostra*
Carolina. Tractatur quidem externo schemate peccator a civi-
 bus gratiæ ut civis, sed ut ab ignorantibus statum ejus, ipso etiam
 omnem gratiam fugiente & fastidiente; Cujus Deus in æternum
 non amplius miseretur. Viator verus, vero viæ suæ in salutem
 statu, plurima divinæ bonitatis gratia abundat, nunquam deser-
 tus, aut ut civis sanctæ communionis; aut ut jussus adire civi-
 tatem; aut ut per peccatum (remissibile) jure civitatis elapsus,
 & ad id, gratia volente, restituendus.

REG. XXII.

A *D*versatur demum toti statui regni gratiæ confectus confectus
 que terminus gratiæ peremptorius.

Remitemus nos hic ad Dominos Theologos, qui *Stengeriana*
 phantasiæ in celeberrimis Academiis & Ministeriis: & qui nuper
 admodum *Bössiana* opinioni contradixerunt, in *Facultatum* disertis
Responsis, *Lipsiensi*, *Wittebergensi*, *Rostochiensi*. inque scriptis aliis Dn.
D. Neumanni, Dominorum *Gedanensium*, de termino gratiæ perem-
 ptorio; in concione Dn. *D. Ittigi*, Superintendentis & Theologi
Lipsiensis multa eruditionis fama, meritisque in Ecclesiam or-
 thodoxam excellentissimis dudum evecti; & plures alios, qui
 calamum in errorem noxium perhibentur stringere. Nos hic in
 coronide dissertationis hujus inauguralis monstrabimus, quid
 causæ sit, quod terminum illum celebrium aliorum Doctorum
 usui non abrogemus, ejusque sensum in scriptis illorum propa-
 lam inventum non redarguamus? Scilicet multum attinet no-
 visse, sin quidam uno loquendi modo utantur, quo animo dicant,
 & in quem finem; ne diversa sentientes, idem credantur eadem
 loquendi formula tenuisse. Quidni condonaremus Theolo-
 gis

gis quibusdam nostræ Ecclesiæ, sin offendantur privata opinio-
 ne tenuisse, *Deum præfracte contumacibus, & incorrigilibus, ante finem
 sua vita peremptorium statuisset condemnationis limitem, ultra quem nulla
 penitentia possit pertingere.* Abstinuissent illi a fundamentis erro-
 nis termino substratis, quibus fidei analogia illæsa perstitisset.
 At *Bosiana hypothesis* his nititur fulcris, quæ fidei sinceram doctri-
 nam admodum convellunt; 1. *Pietismi propagatione*, cui solenne
 est, & domesticum prorsus, excusare ipsam hæresin, omnemque
 novam opinionem, quæ a libertate Spiritus prognata convictio-
 nem habeat conscientiæ, citra periculum veritatis; quicquid
 Sanctorum communio, libri Symbolici, & Doctores Orthodoxi
 in contrario sentiant. 2. *Opinione rigorosa sanctitatis legalis*, qua ex-
 citandi non tantum sint e socordia carnis animi torpentes, &
 mundo dediti; sed ipsi regeniti sint animandi & provehendi ad
 ejusmodi apicem justitiæ in hærentis, ex qua elapsus ob peccata
 non possit metui. 3. *Charitate confraternitatis spiritualis*, quo neces-
 sario consentire dicendi sint veritati, qui societate clancularia
 continentur, licet in plurimis judicentur inter se dissentire; qui
 dissensus confratribus sit condonandus. 4. *Praxi pietatis nova*, qua
 judicatur antiquandum esse, quicquid de gratia Dei & misericor-
 dia concionantur Doctores, nisi plus concionentur ex lege,
 quam Evangelio, imò legem solam ejusque vindictam pessimo
 mundo in conversionem esse prædicandam, quo terminus gra-
 tiæ fatalis caveatur, qui studio sanctitatis caveatur, licet, ut nu-
 per insanire inceperint quidam, ignoretur Christus, cujus meri-
 tum & insciis possit applicari Christo operante. Provoco ad di-
 am experientiam; & deplorari non satis posse credo, quam mise-
 ram faciant fanatici hi Doctores suam, cui præ sunt, communio-
 nem, *Bosiano* hoc, tam profanis hypothesibus, fulto errore; Ta-
 ceo! *Syncretismum* cum Photinianis Reformatisque hic occultari,
 palliari Novatianismum, & parum abesse, quin peremptorio ter-
 mino *Libertinismus*, & *Atheismus* securitati carnali persvadeatur.
 Si enim carnaliter diu viventi homini gratia penitentiae decreto
 fatali denegatur, quid attinet mutari vitam in melius, frustraneo
 mutationis conatu? Vivamus igitur dum sinunt fata secundum
 dictamen hilaris mundi, nec futura quicquam attendamus, d
 præsentis concessis deliciis utendo, & genio prorsus indul-
 gendo. Ita grex Epicuri differit Sap. II, 16.

SOLI DEO GLORIA!

Ung VI 14

ULB Halle 3
001 512 978

sb

vol 18

VD 17 Z

IXV
24

I. N. 7.
DUCTUS
VERITATIS,

Ad
Declarandam incessantem di-
vinae gratiae invitationem,

Dum in via est peccator, respiratque.

SUB PRÆSIDIO

D. PHILIPPI LUDOVICI
HANNEKENII,

Profess. & Consist. Elect. Assessoris

DISPUTATIONE INAUGURALI

AD

IMPETRANDOS HONORES ACADEMICOS

IN THEOLOGIA SUMMOS

In Cathedram producti & defensi

A

DAVIDE ANDR. TEVERLEIN,

Alteburg. Misnico.

Pastor. Primar. Eccles. Caloviensis Inf. Lusat.

& Schol. Inspectore.

Die d. XI. Oct. M DCC.

Recusa.

£

complet L

